

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETA - direct marketing, s.r.o.
P.O. BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
PLATENÉ V HOTOVOSTI
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 22
január 2012
cena 0,60 EUR

1

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

V čísle

Arpád Tarnóczy	
Sme svedkami prepisovania histórie	2
Eva Hromjáková	
Trauma dosiaľ neskončila	3
Ivan Masár	
Archívy nepovedia o utrpení a bolesti	5
Katarína Hudecová	
Slováci sa hanbia	6
Mikuláš Tóth	
Záujem o politických väzňov na Slovensku je kritický	8
Eva Laucká	
Kríza v nás a okolo nás	9
Anton Semeš	
Náš rozhovor	10-11
Kalendár výročí	13
Peter Bielik	
Život v komunistickom „raji“ po druhej svetovej vojne	14
Autentický dokument	16

SVEDECTVO, mesačník

Politických väzňov
Zväzu protikomunistického odboja

Séfredaktorka:

Ing. Eva Hromjáková

Redakčná rada:

P. Bielik, Ing. E. Hromjáková, K. Krivoš,
E. Laucká, I. Mrva, P. Mullik, A. Malacký

Adresa redakcie:

811 06 Bratislava, Obchodná 52

Telefón: 02/5263 8156

Fax: 02/5296 4610

Cena 1 výtlačku: **0,60 EUR**

Celoročné predplatné: **7 EUR**

Predplatné pre zahraničných

abonentov: **45 USD**,

vrátane poštovného

Číslo účtu v Ľudovej banke:

4000128109/3100

Registračné č.:

508/91

EV: 3851/09

Tlač: ART&PRESS s.r.o.

*Nevyžiadané rukopisy nevraciam*e

Príspevky:

grosling1@stonline.sk

www.pv-zpko.com

ISSN 1338-404X

MATERIÁLY uverejnené v rubrikách

„Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov. Nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie.

Politickí väzni si raz do roka na Ružinovskom cintoríne v Bratislave pripomínajú obdobie totality v spoločnosti najvyšších ústavných činiteľov. Na snímke A. Fodorová a A. Tarnóczy s prezidentom SR I. Gašparovičom.

Foto Vlastimil Morávek

Sme svedkami prepisovania histórie

Prvý úvodník nového roku predpokladá poďakovať sa za rok uplynulý a pokúsiť sa načrtnúť očakávanie nového roku, pochopiteľne z pohľadu politických väzňov protikomunistického odboja.

Na konci roku sa mimo verbálnych hodnotení už tradične vyznamenávajú osobnosti za rôzne zásluhy, väčšinou štátne. Ak si všimneme kto, v mene koho, resp. za koho, dostávame aj odpoveď – za čo?! Ak niekto vyznamenáva ľudí, ktorí súdili, väznili a polstoročie deklasovali státisíce ľudí do druhej, či tretej kategórie preto, že odmietali komunistický teror, ide o odsúdeniahodný zločin. A to sa skutočne deje. Rad tých, čo druhú zvrchovanú Slovenskú republiku ani nechceli, dostáva, či dáva vyznamenania. Vyznamenali aj tých, ktorí velili pohraničnej strážii, odmeňovanej za ľudské trofeje, i tých, čo mali a majú v šatní-

koch oblečenie na každú situáciu. A tí z posledných vyznamenaných? Profesorí na katedrách marxizmu-leninizmu s príslušnými funkciami v straníckych štruktúrach! Stali sa „demokratmi“ až keď ich zo strany vylúčili! V päťdesiatych rokoch boli aktívnymi komunistami a učiteľmi našich referentov ŠtB a ich velenia. Ideológia, ktorú učili, sa nás vražedne dotkla. Bolí, že naša história a hlavne historici to zamlčujú a to nemôžeme považovať za náhodu.

Navždy odišlo 41 členov

K činnosti našej organizácie len toľko, že sme ju priebežne zhodnocovali, a že väčšina z nás, ktorá s pomocou Božou ešte vládala, sa na nej aj aktívne zúčastňovala. Vďaka vám za vašu pomoc. Pomáhame zdokumentovať históriu vlády komunistov – tieto pre nás roky meruôsmo, lebo, ako sme svedkami, v historických ústavoch sa veľa nezmenilo. Hlavne nie v útokoch na našu vieru, kresťanstvo a slo-

Na titulnej strane:

Pôsobivý motív z Kysúc od Ľudovíta Lukáča (1941-1988).

venskosť. Budujú filozofiu zlého Slovenska, ktoré zavinilo všetko zlo v Európe, a ak budú takto pokračovať, tak sa staneme aj zlom pre celý svet. Ešteže máme Ústav pamäti národa. Ale aj tu si tí bohatší a väčší robia výskum na náš úkor. Nemala by to byť história z pohľadu väčšiny „národa“ v Slovenskej republike? Je smutnou skutočnosťou, že veľmi rýchlo ubúdame a bojíme sa, že zkrátka nebude mať kto objektívne svedčiť, ako to bolo naozaj. V roku 2011 sme sa rozlúčili už so štyridsaťjeden členmi, z ktorých časť bola v regiónoch motorom. Chýbajú nám a budú nám veľmi chýbať. Česť ich pamiatke! A vďaka tým, ktorí napriek vysokému veku prichádzajú do Bratislavy na Ružinovský cintorín s vencom, aby sme sa spolu pomodlili a zachovali pamiatku morálnych hrdinov. Stalo sa tradíciou, že nás prichádzajú pozdraviť mnohé osobnosti a ďakujú nám za to, že sme svoju vieru, nádej a lásku k slobodnej vlasti nestratili ani v mučiarniach či v lágroch.

Štát nám veľa dlhuje

A čo nás čaká v roku 2012? Program a plány tak, ako sme si ich schválili na rôznych organizačných úrovniach, sa budeme usilovať plniť. Ekonomické možnosti a spôsob financovania našej organizácie sú však podmienujú. Naše požiadavky zdôvodňujeme najmä tým, že organizácia Politických väzňov Zväz protikomunistického odboja je členskou základňou účastníkov III. odboja a ich blízkych rodinných príslušníkov, ktorí trpeli spolu s väzňami, či popravenými, alebo umučenými. Prostriedky štátneho rozpočtu teda majú presného adresáta.

Svojou aktivitou dokazujeme, že si pozornosť a pomoc od spoločnosti, ktorá je tu aj našou zásluhou, zaslúžime. Boli sme odsúdení v mene Československej ľudovodemokratickej republiky, resp. v mene Československej socialistickej republiky. Priznám sa, že je pre nás smutnou realitou, keď vidíme, ako sa našim spoluväzňom z českých zemí dostáva podstatne viac po-

zornosti, hlavne od verejnoprávnych médií, a že im aj zákonodarcovia pomáhajú vyrovnávať manko vo všetkých oblastiach, ktoré im bolo neprávnym v mene štátu spôsobené. Dúfam, že sa už nestane, aby verejnoprávna televízia a rozhlas nezaregistrovali 17. november na Ružinovskom cintoríne, kde sa mimo nás politických väzňov zúčastnili aj najvyšší predstavitelia štátu - prezident, predseda NR SR, ministri, župan, diplomatický zbor a iní hostia. Zaráža, že si nevšimli ani to, že tam bol najvyšší predstaviteľ rezortu kultúry, pod ktorý patria.

Nádej zomiera posledná a tak ako sme verili vo väzniciach, veríme aj dnes, že právo a spravodlivosť zvíťazí. Modlím sa za to, aby sme sa toho dožili a to prajem vám, našim členom a aj všetkým ľuďom dobrej vôle, ktorým nie je život spoločnosti ľahostajný.

S prianiam pevného zdravia a Božieho požehnanja

váš predseda,
Arpád Tarnóczy

Trauma dosiaľ neskončila

Ladislav Babala, jeden z mnohých politických väzňov v rozhovore pre náš časopis povedal, „všetka mládež bola Tisova“. Ako povojnoví politici naložili s prezidentom Tisom je známe. Tiež vieme, ako sa zachovali voči „Tisovej mládeži“. Žiaľ, ani v súčasnosti sa slovenská spoločnosť nevymanila zo zjednodušeného pohľadu, ktorý všetky zločiny po druhej svetovej vojne pripisuje komunistickému režimu. Ale tie zločiny sa stali skôr, než nastúpil režim. Veď tí, čo po vojne chceli obnoviť Slovenskú republiku boli súdení za velezradu. A preto sa celkom prirodzene vnučuje otázka, kto mal záujem slovenských vlastencov súdiť a vešať? Vieme to, ale akosi stále nenastal čas slobodne o tom hovoriť. Predseda Matice slovenskej v rozhovore pre týždenník Slovenské národné noviny v tejto súvislosti povedal: „Nech si stavajú sochy Benešovi a Masarykovi, pre nás

sú to cudzinci so slovenskou krvou na rukách – aby som bol správne pochopený, s nimi a s kým iným(?) možno spájať strelbu v Krompachoch i v Habure, ale aj nevyjasnenú smrť Štefánika, či pokyn „Tiso musí visieť?“

SLOVO SVEDECTVA

Povojnová trauma Slovákov sa dodnes neskončila, hoci už takmer dvadsať rokov máme vlastný štát. Pohľad na nedávnu minulosť a vyrovnávanie sa s ňou často vzbudzujú oprávnené pohoršenie. Ako sa môžu pozeráť politickí väzni bývalého režimu na vyznamenávanie, napríklad, Miroslava Kusého, alebo Milana Šimečku st., vraj za prenasledovanie komunistickým režimom, keď stáli pri jeho kolíske? Že sa znepáčili vlastným je dôvod oceňovať ich? Ján Langoš v roku 1994 prechádzal rokovacou sálou parlamentu a s odporom hundral, „cítiť tu komunistický puch“. Možno si položiť otázku, či boli lepší

komunisti, ktorí po vojne nastoľovali komunistický teror, než komunisti po roku 1989? Zrejme áno, keď niektorým ponovembrovým politikom neprekážajú povojnoví komunisti ako Šimečka, či Kusý a dokonca ich vyznamenávajú.

Slovenská inteligencia združená v Koreňoch každoročne organizuje konferencie. Na tohtoročnej, už dvadsiatej, sa prezentovali najmä mladí ľudia. A celkom bez zábran spomínali, že je nevyhnutné prehodnotiť obdobie prvej Slovenskej republiky a nezaujato zhodnotiť aj účinkovanie jej prezidenta Jozefa Tisa. Azda práve mladí ľudia vrátia slovenskej histórii pravdivý príbeh a dôstojnosť, ktorú si zaslúži. Za samostatnosť národa boli ochotní umierať mladí ľudia. Zatiaľ si týchto hrdinov pripomínajú „len“ politickí väzni. Bolo by načas, aby im štát venoval pozornosť, ktorá im právom patrí.

Eva Hromjáčková
šéfredaktorka

Ministerka spravodlivosti L. Žitňanská a predseda RO PV ZPKO L. Babala odhaľujú pamätnú tabuľu.

Foto Peter Bielik

Margita Zimanová, predsedníčka RP PV ZPKO v Žiari nad Hronom sa pred budovou Krajského súdu v Banskej Bystrici prihovára účastníkom aktu odhalenia pamätnej tabule politickým väzňom z obdobia totality.

Foto Peter Bielik

V Bystrici čakali štyri roky

Regionálna organizácia PV ZPKO v Banskej Bystrici štyri roky hľadala miesto, kde by mohla umiestniť pamätnú tabuľu politickým väzňom z obdobia totality. „Oslovila charitu, samosprávny kraj, múzeum, ale nikde nebola žiadna ochota,“ povedala Margita Zimanová, predsedníčka RP PV ZPKO v Žiari nad Hronom, počas slávnostného odhalenia pamätnej tabule v Banskej Bystrici na budove Krajského súdu 15. decembra 2011. Budovu Krajského súdu po jej generálnej rekonštrukcii otvárala ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská, ktorá sa zúčastnila aj slávnostného aktu odhalenia pamätnej tabule politických väzňov. Zhodnotila obdobie bývalého režimu a konštatovala, že viac sa nesmie opakovať. Za prítomnosti predsedu Krajského súdu Milana Ďuricu, viceprimátorky Mestského zastupiteľstva Kataríny Čižmárovej, ďalších hostí a členov organizácie PV ZPKO pamätnú tabuľu odhalila ministerka Žitňanská s predsedom RO PV ZPKO v Banskej Bystrici Ladislavom Babalom.

„Stretli sme sa, aby sme si pripomenuli obdobie, v ktorom mnoho ľudí trpelo za svoje demokratické, duchovné a národné postoje, keď minulý režim využíval krajné prostriedky donucovania, zastrasovania nielen ľudskej dôstojnosti, ale siahol aj na život,“ zdôraznila M. Zimanová a pokračovala. „Bola to doba pre náš národ neza-

budnutelná, lebo išlo v prvom rade o snahu zlikvidovať vieru nášho národa a ponížiť jeho sebavedomie, ba ho zlikvidovať. Touto pamätnou tabuľou vzdávame hold nielen politickým väzňom, ale celému národu, ktorý vydržal to utrpenie a pozerá do budúcnosti s optimizmom.“

Ladislav Babala

Banská Bystrica

Zl'ava M. Zimanová v rozhovore s ministerkou L. Žitňanskou.

Foto Peter Bielik

Martýr Benkovič

Tibor Benkovič bol jednou z tých obetí komunizmu, ktorého príslušníci ŠtB umučili na smrť. Pri jeho pamätnej

tabuli na cintoríne v Nitrianskej Strede sa 4. decembra minulého roku stretli členovia Regionálnej pobočky PV ZPKO v Topoľčanoch, aby si uctili jeho pamiatku a položili veniec k pamätníku.

Michal Manduch

Archívy nepovedia o utrpení a bolesti

Je koniec roka a končí aj jedna z kapitol života. Človek musí vydať akýsi výpočet svojej práce. A tak je to aj s písaním. Snažil som sa rozprávať o ľuďoch, s ktorými sa život nemaznal - o ľuďoch, s ktorými som prežil kúsok života, či už v kobkách väznic, alebo za ostatnými drôtmi lágrov na Jáchymovsku.

Nemal som možnosť chodiť po archívoch, a nemal som ani záujem, lebo to, čo by som potreboval, aj tak by som tam nenašiel. Napríklad: Narukoval som na vojenčinu. Keby som bol mal tridsať rokov, bol by som išiel iba na 5 mesiacov. No mne do tridsiatky chýbali dva dni, tak som musel narukovať na dva roky. Po príchode mi major „politruk“ povedal, že napíšeme žiadosť a pôjdem domov, lebo som bol ženatý a čakali sme prírastok v rodine. K žiadosti sa závod i ROH, kde som pracoval, vyjadrili kladne. Na národnom výbore mi povedali, že pôjdem domov. No, Okresná vojenská správa moju žiadosť zamietla. Priateľ, ktorý bol jedným z pracovníkov OVS mi povedal, že tam bola jedna súdružka a tak moju žiadosť museli zamietnuť. Krátko na to prišiel k manželkinmu otcovi náčelník OVS a ospravedlnil sa mu, že to musel zamietnuť. (Svokor mu bol pri birmovke). Tak sme sa dozvedeli aj meno tej súdružky. A tak som sa naučil, že keď Ti v živote niekto ublíži, obzri sa najprv okolo seba, komu z blízkyh tak veľmi prekážaš.

V archíve

Zašiel som do archívu, kde ma prijali a vypočuli o čo mi ide. O tri dni som opäť prišiel. Dali mi linkovaný dvojhárok, na ktorom bolo moje me-

no a na druhej strane obsah, ktorý mal osem položiek. Bohužiaľ, o spomínanej žiadosti tu nebola ani zmienka. Listy v dvojhároku boli písané obyčajným perom, prípadne plniacim perom a mali patinu troch desaťročí. Dvojhárok mal sviežu kriedovú belosť. Meno aj obsah na dvojhároku bol písaný prepisovacím perom, ktoré v roku 1962 u nás ešte nebolo.

To, čo som prežil v kobkách väznic, či v lágroch, alebo hlboko pod zemou, by som určite v archívoch nenašiel. Nedočítal by som sa tam o stonaní, bolesti, plači i zúfalom volaní starcov. O vyšetrovacích metódach, o tom, akí boli silní, keď boli traja, štyria a vyšetrovaný úbožiak zviazaný. Daj človekovi moc a možnosť a uvidíš, aké zverstvo dokáže urobiť.

Kalvária bolesti

Vršíli sa na nevinných ľuďoch, ktorí nevedeli prečo musia ísť touto kalváriou bolesti. Úbohí roľníci, ktorí okrem celodennej driny nepoznali nič, prišli o všetko a ich rodiny vystaňovali kdesi ďaleko do pohraničia. Z drobných živnostníkov a obchodní-

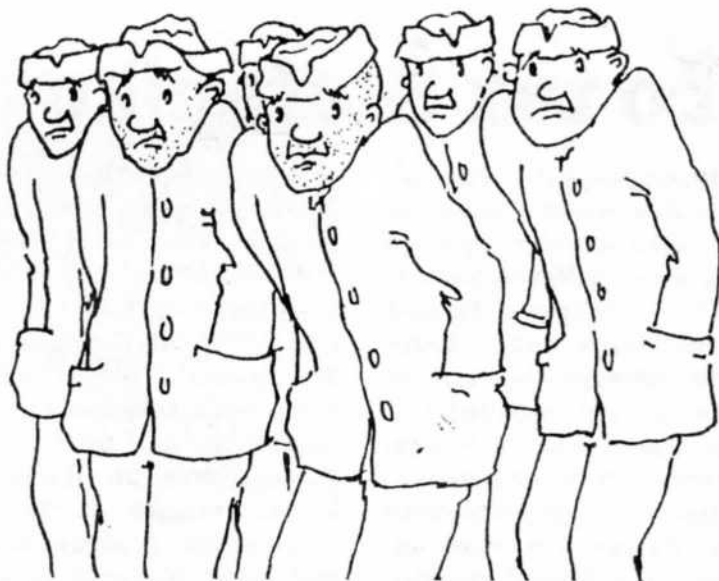
kov spravili vykorisťovateľov, a ľudí, ktorí chceli žiť slobodne a odísť za hranice urobili vlezradcov a špiónov. Kňazi boli špiónmi Vatikánu, skauti boli anglickí špióni, lebo zakladateľ skautingu bol Angličan. No aj vojaci, ktorí za vojny bojovali v západnej armáde, tých tiež čakal trpký osud, tak isto Juhoslovanov, ktorí u nás žili.

Bezpečnosť i justícia vyrobili z ľudí podľa potreby všetko možné, len aby dokazovali svoju nenahraditeľnú existenciu pre bezpečnosť štátu. Preto treba hovoriť to, o čom sa v archívoch nedočítame. Že boli umelo vytvárané všelijaké možné i nemožné skupiny, že mnohí ľudia sa pomstili na svojich susedoch či známych, ktorí v živote boli úspešnejší ako oni a to nemohli zničiť. Lebo ľudia dokážu odpustiť vraždu, lúpež i čokoľvek, ale keď niekto niekoho čo len o niečo prevýši, to mu nikto neodpustí.

Archívy často nepomôžu, lebo mnohé sa do nich nedostalo, alebo mnohé sa z nich stratilo. Avšak vďaka ústnemu podaniu, ľudia sa dozvedajú pravdu a tá je krutá a boľavá.

Ivan Masár

Trenčianska Teplá

Okrem bacharov a hladu bola najväčším nepriateľom zima.

Katarína Hudecová

Slováci sa hanbia

Slovensko sa hanbí. Nie preto, náhodou, že nikdy nebolo žalárom národov? Slováci neboli Indiánov katmi, ba ani pirátmi námorníctva za tmy, ani nezbohatli na černošskej krvi (Slovák na mesiaci však bol jedným z prvých). Slovensko nebolo liahňou terorizmu, zachovávalo si bázne Božej prizmu, ani podpaľačov neplatilo zlatom, na Hirošimu tiež nehodilo atóm, ani z kolónií, ani z púštnych búrok nevytlkalo si úžernický úrok, ani nevraždilo deti vo Vietname. Že na cudzích drelo, to je o ňom známe.

Podľa svetských noriem nie sme demokrati – máme málo hriechov, nuž sme svetom kliati. Slováci sa hanbia? – veď sa majú prečo, ak sa stále svária materinskou rečou, ak sa vysmieávajú svojej vlastnej hymne, aby sa im ušlo mocných sveta všimné, ak si vierolomne plujú na zástavu, ak sa pokúšajú hanbou nazvať slávu, ak sa zatajujú ako hrdý národ, ak im je na život milší cudzí národ, hoci aj s prašivou, idú s každou dobou, ak si málo vážia rodičovských hrobov, žiť chcú v pyšnom tele s dušou pokorenou bez mladých výhonkov, zdravých od koreňov, štátny znak uctievať – ale iba cudzí (veď boli zvyknutí v potupe a núdzi). Taký národ, čo si pánom nechce sám byť, tomu zostáva už, len za to sa hanbiť.

Nad sochou Štefánika, na bratislavskom nábreží Eurovea, sa vyníma český lev.

Foto Kazimír Krivoš

A čo tak Štefánikovo námestie?

Ponovembrový minister kultúry Ladislav Snopko by si rád rozložil deku a dal si pivo na Nábreží Václava Havla. Samozrejme, že v Bratislave. Hovoril o tom pred davom ľudí na bratislavskom Námestí SNP, kde sa v decembri konal spomienkový koncert s názvom Drahý Václav. Exminister kultúry sa nerozpakoval navrhnúť pomenovanie námestia po bývalom Česko-Slovenskom prezidentovi, na kto-

rom stojí socha M. R. Štefánika. Akoby nestačilo, že sa nad Štefánikom vypína český lev, ešte aj zem, na ktorej stojí, by mala niesť meno českého prezidenta. Ako uviedli HN, Ladislav Snopko, ako súčasný poslanec bratislavského kraja, chce spolu s kolegami presvedčiť aj ostatných, aby pomenovanie po Havlovi odklepli. Prečo nie, ak môže pred Slovenským národným múzeom stáť socha Masaryka, prečo by

nemohol Štefánik stáť na Námestí Václava Havla?! Zaujímavé je, že dosiaľ nikomu z bratislavských poslancov nenapadlo prísť s návrhom pomenovať námestie, na ktorom stojí socha Štefánika, jeho menom. Príliš logické? Veď aj sv. Václav stojí na Václavskom námestí, či nie? Jemu však spoločnosť robia ďalší českí svätí patróni, kým Slováci dali Štefánikovi za patróna leva. A teraz ešte chcú aj Havla... (eh)

Tragický deň

Valentovcov a Dankovcov

Keď 14. januára 1952 zatkli Pavla Valenta, pracoval na Povereníctve vnútra v Bratislave, jeho manželka Margita bola domáca, starala sa o tri deti, deväťročnú Gitku, sedemročnú Helenku a trojročného Peťka. V ten deň zatkli aj jeho manželku Margitu. Najstaršej Gitke pri odchode z bytu prízvukovala, aby sa postarala o súrodencov.

Po deti prišiel starý otec Gabriel Danko z Ladomera.

Štrnásty január 1952 sa stal pre rodinu začiatkom ťažkých útrap. Zatkli aj brata Margity Valentovej, Imricha Danku. O šesť dní sa vybral do Bratislavy starý otec Gabriel Danko, aby zadovážal lístky pre deti, keďže v tom čase fungoval lístkový režim na potraviny. Tiež ho zatkli. Dôvodom ich zatknutia bola skutočnosť, že Pavel Valent pomohol k prechodu cez hranice bratovi svojej manželky Vojtechovi Dankovi. Štátny súd v Bratislave všetkých štyroch uznal vinnými a 11. septembra 1952 odsúdil Pavla Valenta na trest smrti, Margitu Valentovú na doživotie, Gabriela Danku na 11 rokov a Imricha Danku na 8 rokov väzenia.

Pavel Valent bol 28. marca 1953 popravený na Pankráci v Prahe. Margita Valentová a Gabriel Danko napokon strávili vo väzení sedem rokov a Imrich Danko osem rokov. Valentov-

Posledná spoločná fotografia rodiny Valentovej

Foto archív rodiny

Popravený Pavel Valent ● Manželka Margita Valentová rod. Danková ● Gabriel Danko, otec Margity ● Imrich Danko, brat Margity Foto archív rodiny

com bol zhabaný byt v Bratislave, a keď sa mala pani Valentová vrátiť z väzenia, nemala sa ani do čoho obliecť. Všetok odev jej zobrali. Vrátila

sa k matke do Ladomera, a hoci si prácu zháňala s veľkými ťažkosťami, musela robiť, aby uživila rodinu, ktorá stratila všetko. Za útek za hranice prišla rodina o otca, majetok a ďalší členovia rodiny boli uvrhnutí do väzenia na dlhé roky. Do roku 1989 prežívali ako nežiadúce elementy spoločnosti so všetkým dôsledkami.

Po roku 1989 sa pani Margita Valentová stala zakladateľkou organizácie politických väzňov v Žiari nad Hronom. Zomrela vo veku 74 rokov a ako hovorí jej dcéra Gitka, v súčasnosti predsedníčka regionálnej pobočky PV ZPKO v Žiari nad Hronom, mala jedinou túžbu, nikdy viac v budúcnosti nedopustiť totalitný režim, v ktorom vládne násilie a hrôza.

Dcéra popraveného Pavla Valenta Margita Zimanová je jednou z najaktívnejších členov organizácie politických väzňov. Na snímke zo seminára v Smoleniciach.

Foto Vlastimil Morávek

(eh)

Záujem o politických väzňov na Slovensku je kritický

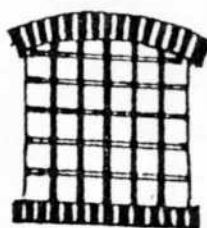
Na Slovensku klesli morálne a ľudské hodnoty na bod mrazu. Kresťania majú ťažkosti a problémy pri presadzovaní mravných hodnôt veriacich, ktoré tvorili a tvoria jadro vzťahov medzi ľuďmi a sú nositeľmi vzájomného spolunažívania. Ťažko sa hľadajú vhodné slová na situáciu **dneška**, keď len znovu a neustále opakujeme, že v popredí je honba za ziskom, biznis, popularita.

Škandály rôzneho druhu, korupcia, nespravodlivosť, bezprávie, politické boje o moc v štáte sú na dennom poriadku. Tlač a masmédiá vôbec priam chrlia správy, senzácie, len aby získali čo najviac čitateľov, divákov a poslucháčov. Dennodenne vznikajú nové **informácie**, ktoré jednoduchý človek **nie je schopný spracovať** a čeliť tomuto náporu. Badáme doslova záplavu bulvárnej tlače, časopisov, novín, presýtený knižný trh ponúkajúci **všetko**, len **nie upokojenie mysle národa**. Mnohí sme **bezradní a nevieme kde sa obrátiť, komu napísať, čo hovoriť** v tej spleti hovorenej a písanej máteži. Týka sa to aj **nás**, ktorí sa angažujeme v oblasti ešte žijúcich politických väzňov z obdobia socializmu na Slovensku a odporcov politiky KSČ do roku 1989. Rozdelená, polarizovaná spoločnosť doslova núti, ba provokuje, aby sme zaujali postoj k vnútropolitickému situácii na Slovensku, ale aj v zahraničí. A aj vo vzťahu k našej organizácii PV ZPKO.

Často si kladiem otázku písať alebo nepísať, ozvať sa, alebo mlčať?! Ak budeme mlčať, druhí budú za nás nekompetentne hovoriť vo svoj prospech. Ak budeme hovoriť, tí čo nás budú počúvať nás budú chytať za slovo (mám to už vyskúšané) a povedia: „Málo si povedal, viac si mal povedať, napísať, nepovedal si to alebo ono“, spustia kritiku, ale sami ani „prstom nepohnú“. Platí tu slovenské porekadlo: „Ani na voz, ani

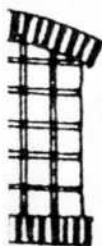
3

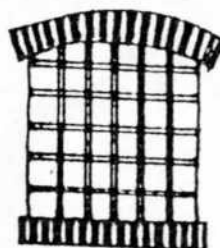
314

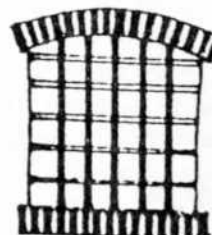
315

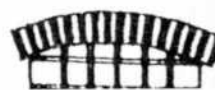
5

216

217

z voza.“ Charakter slovenského národa.

Formálny prejav úcty k politickým väzňom z obdobia socializmu na Slovensku pri spomienkových, pietnych akciách z úrovne samosprávy, štátnej správy, verejnej správy, vlády, parlamentu ba aj prezidenta republiky je skôr aktom na splnenie „úlohy“. Skutočne zdá sa, že znovu je potrebné viesť komunikačný slalom, ako v období komunistickej totality - čo, kde a s kým a o čom hovoriť, ale aj písať. Svedomie však burcuje a nedá spávať, potrebuje si ulaviť. Rôzne pasce sú nastavené len čakajú na svoju obeť. Väčšina z nás, ktorí píšeme do časopisu SVEDECTVO **nie sme** profesionálni žurnalisti, nejde

nám o senzácie, či popularitu, len o snahu zviditeľniť a zdokumentovať to, čo sa stalo na **Slovensku** po „Vítaznom februári“ 1948 do 17. novembra 1989.

Ľahko sa kladú otázky, ťažšie sa ne odpovedá a je mnoho nezodpovedaných otázok, bez ktorých často nie je možné napredovať. Jednou takouto vo vzťahu k politickým väzňom z obdobia socializmu, ak sa na ňu pozrieme z akéhokoľvek uhla pohľadu je otázka, či je pre našu spoločnosť, národ v súčasnosti zaujímavá existencia politických väzňov a ich budúcnosť, ako nositeľov prvotného boja za demokraciu?

Mikuláš Tóth
Trebišov

Tak sme teda vstúpili do tohto nového roku a, možno, sme si mnohí aj podávali rôzne prísľuby a záväzky s tým, čo všetko budeme a čo už nikdy viac nebudeme robiť. Prestaneme fajčiť, schudneme, pomeríme sa so susedom, ani sa nebudeme rozčuľovať kvôli každej maličkosti – ale veď to poznáte. Niečo dodržíme, iné nie, niečo je pre nás veľmi dôležité, na iné treba len trochu dobrej vôle a pôjde to. Ibaže v tomto súčasnom svete sú aj iné záležitosti, ktoré maličkostami nie sú, a ktoré nás všetkých ohrozujú natoľko, že ak sa nespamätáme, bude veľmi zle. Nie iba v tom našom malom, súkromnom svete, ale v celej spoločnosti, veľmi zmenenej (bohužiaľ, nie k lepšiemu), ba, aj na tejto našej planéte.

O tom, že nám hrozí globálna kríza vieme všetci. Od rána do večera o inom nepočujeme, iné nečítame, denno-denne sme konfrontovaní s ekonomickými predpovedami, výpovedami a rozpočtami, aj keď im väčšinou ani nerozumieme. To je kríza, kráčajúca svetom, na ktorú ale my, drobní ľudia, veľa dosahu nemáme. Na čo ale máme a treba to urobiť čím skôr, teda najmä na začiatku nového ročného obdobia je – pozrieť sa na seba. Alebo ešte lepšie – do seba. A uvedomiť si, ako veľmi sme sa zmenili. Žiaľ, vôbec nie na náš prospech.

Len zlé správy

Presnejšie – kedy ste niečo dobré, povzbudzujúce videli, čítali, alebo sledovali vo vašom najbližšom okolí? Tento kresťanský, veriaci národ je tu akoby plánovite napchávaný len chamtivosťou, zlobou, závišťou a nenávišťou, podvodmi a katastrofami, ani čo by sa tu nič zmysluplného, či kladného nedialo a ak sa aj deje, prečo by o tom mal vedieť?! Sedíte v dlhých zimných večeroch pred tou sviatiacou obrazkou a rátate si – koľko ste toho v tom spravodajstve počuli dobrého, koľko povzbudivého a potom ani nepotrebujete hororové filmy. Máte ho, toho hororu a hrôzy ako na podnose. Nech a páči:

Mladí vraždia starinky, žiaci sa vzájomne prebodávajú nožmi v ško-

Ilustračné foto

Ako ich vychováme...

... takí budú. Alebo už aj sú. Na myslím našich mládežníkov, ich rodičov a školy. Tie posledné menované si už pomaly nevedia rady, lebo raz darmo: čo sa nevychová v rodine, to škola už nedobehne. Aj výchova zostala u nás kdesi na chvoste, ak by mal niekto kričať, tak pred lekármi určite (a to dávno) učiteľia, s ktorými si pubertiaci pomaly robia, čo chcú a vládu. Kde sú rodičia? Kde sa zabudli a kde zostali pri tom večnom naháňaní sa za peniazmi? Ak ich trinásťročný výrastok ohrozuje učiteľa, čo bude robiť s nimi, ak zostanú nevládni? Všetko sa vracia a ako na tom našom veriacom Slovensku ešte azda vieme, tie Božie mlyny melú, síce pomaly, ale isto. O tom niet pochyb.

Mali ste na myslí inú spoločnosť, keď ste za túto slobodu trpeli za mre-

Kríza v nás a okolo nás

lách, mafiáni sú zaujímavejší, ako vedci, kultúry pomaly niet, ale za to viete o inom: o tom, aké odmeny dal ktorý šéf svojim zamestnancom, minister svojim ľuďom, koľko kto zarába, aký má byť a začo mu ho predali. Až sa to zle píše, nieto pozerá a počúva. Pričom – aby bolo jasné, milí Slováci – závišť je jedným z hlavných hriechov, na to sme už zabudli? Nuž, tí čo robia najsledovanejšie spravodajstvo najsledovanejšej súkromnej televízie to asi nikdy ani nevedeli, takže čo sa čudovať. Čudovať sa ale môžem všetkým ministrom kultúry tejto republiky, koľko ich tu len bolo, že si dávno nepozvali na pohovor šéfov súkromných televízií a rádií. Viem, že prikazovať im nemôžu, ale azda by si s nimi mohli a mali aspoň pohovoriť a spýtať sa: Dokedy ešte? Dokedy mienia ďalej otravovať katastrofálnym spravodajstvom, hororovými filmami, nemorálnymi sit-comami, kde sa to len tak hmýri výrazmi, ktoré do slovníka slušného človeka nepatria, čiže dokedy chcú byť otravou tohto národa? Bola by som zvedavá na odpoveď. Tých veľkých šéfov, ktorí majú určite aj veľké platy. Len o nich pred divákmi nehovorila.

žami, však, milí moji čitatelia? Aj ja, keď som sa za ňu modlila celých štyridsať rokov. Aj preto je na čase, povedať si takto pravdu do očí, lebo alebo sa toto všetko zmení, alebo bude veľmi zle. Ale aby som nekončila takto negativisticky, ešte skúsenosť:

Naše najlepšie médium, osemdesiatepiate výročie oslavujúci Slovenský rozhlas, mi ide od rána do večera. A o tom, že nie som sama, ma presvedčil telefonát istej poslucháčky do veľmi sledovanej Reginy. Znel asi takto: „Pani redaktorka, vy ste naši anjeli! Vy ste pre nás všetko, my vás počúvame v jednom kuse, s vami vstávame, aj líhame, nech vás Boh požehná...“ Tak – a plakala som. Niet väčšej odmeny, ani ocenenia, nad takéto slová pre každého, kto robí v médiách, niet väčšieho dôkazu, že pracovať pre národ, pre spoločnosť a robiť to poriadne a slušne sa oplatí. To je medaila nad medaily, to je bonus, ktorý rozhlasákom nikto nevezme. Chvalabohu, že to robia tak, ako to robia. Pre tých, čo im veria a čo ich tak potrebujú. Bodaj by toho bolo viac v tejto našej súčasnej spoločnosti. Najmä v tej kríze, do ktorej sa sama dostala.

Eva Laucká

Chlieb náš každodenný...

Anton Semeš (30.1.1930)

pristupuje k životu so zvláštnym humorom. Aj na moju ponuku na rozhovor reagoval netypicky. Najskôr návrh rezolútne odmietol, lebo po spomínaní na roky prenasledovania vraj ho týždeň spánok obchádza a mátajú hrozivé vidiny. Nie, nie a nie. Ale na uverejnenie navrhol úsmevné príhody. Napokon sa nekonalo jedno ani druhé, alebo jedno aj druhé?

Občan Semeš, kde stála vaša rodná kolíska?

Každý ju niekde má. Mne sa pošťastilo narodiť v národne a nábožensky orientovanej rodine železničiara Andreja Semeša, v strede slovenského Zemplína, v Ložine. Je to praveká obec na ceste z Kyjeva cez Podunajsko na Mohan, Rýn až do údolia Temže na Britských ostrovoch. Ale to som sa dozvedel až vtedy, keď som sa začal vážne zaoberať históriou.

Čo je na Ložine také zaujímavé?

Tá cesta z Kyjeva išla konča nášho pozemku s domom. Tam som sa po škole na gymnáziu v Michalovciach bosý, chodiac hore-dole brázdou nahlas učil domáce úlohy. Po kvinte sa mi zapáčili Saleziáni, tak som odišiel k nim do Trnavy. No štúdiá sme premiestnili do Hodov pri Galante, a v Galante som ako privatista skladal skúšky.

A ako ste sa dostali do väzenia?

To súvisí s históriou nástupu KSČ k moci. Štrnásteho apríla 1950 v noci nás komando „zbalilo“ a odviezlo do centralizačného kláštora v Podolínci. Trochu sme si „odpočinuli“ v Šaštíne a špekulovali sme, čo s nami bude.

Pretože sme poznali osud Saleziánov v Haliči a v Litve, prišli sme k záveru, že nás podľa sovietskych „skúseností“ odvezú do Ruska. Technicky to nebol problém: naložiť sto ľudí do dobytčiakov, pridať dve vedrá vody, zatvoriť a zaplombovať vagón, v Čope vymeniť lokomotívu za sovietsku...a „maťuška Rosija“ je prevelká a sibírske lágrov so zdravím vzduchom bolo vtedy už „habadej“. Nebolo nám veselo, keď nás jedno ráno naládovali do zatemnených autobusov a pod strážou s automatmi a obuškami odvážali „kamsi“ na východ Slovenska.

A kde bola konečná?

Tipovali sme, že Ukrajina na nejakej stanici.

Bola?

Nie, šoféri zakerovali do kláštora v Podolínci. To sme považovali za taktické a dočasné riešenie. Stále nás mätala Sibír a lágre. Ja, večný optimista, som si s kolegom pospevoval sovietske učebnicové častušky, veď sme mali u Saleziánov skvelú knižnicu. Ale vedeli sme aj to, že na bránach gulagov je veľký nápis: RABOTAŤ NA TUNY I KUŠAŤ NA GRAMY.

Ako bolo v Podolínci?

Neumreli sme od hladu. Bola tam zeleninová záhrada a ja som sa

prihlásil, že v nej budem robiť. Nakul som motyky, a čosi sme z tej buriny naškrabali. Ale mňa zaujímali ploty. Ten od rieky bol z dosák, 3 metre vysoký. Dobro som si ho obzrel, lebo som nemal chuť ísť na Sibír. Útek z tábora bol možný len cez plot. Nuž som jednu širšiu dosku na spodku odpáčil a zahol hrubý kliniec. Prídupol som tam hlinu, hodil kôpky naškrabanej buriny. Cez ten „pereúlok“ sa niektorým podarilo zmiznúť. Mali sme tú výhodu, že sme nosili civilné oblečenie. Súdruhovia na to prišli až pri večernom sčítaní.

Ušli ste aj vy?

Ja som mal zmiznúť po Gorazdovi Zvonickom a ten ma mal čakať v jednom byte v starom Trenčíne. No všetko sa to zamotalo. „Vymákli“ ma a šupli do kláštora v Báci pri Šamoríne. Tam boli sústredení predstavení rádov. Bol tam aj biskup Hopko. Celý deň sme mali k dispozícii veľkú záhradu, pravda stráženú príslušníkmi ŠtB. Keď sme sa zoznámili, jeden dominikán mi vraví: „Keď ti už tú maturitu nedovolili, tak si tu so mnou zopakujes latinčinu a ostatné jazyky. I cirkevný dejepis.“

Tam ste zostali?

Kdeže! Oni mali s nami ďalší plán. Všetkých nad 18 rokov pozbieľali a šupli na Priehradu mládeže.

Anton Semeš (druhý zľava) počas vlašajšieho pietneho aktu pri pamätníku obetiam komunizmu v Bratislave.

Foto archív redakcie

Anton Semeš (tretí zľava) pri pamätníku obetiam komunizmu v Bratislave.

Foto archív redakcie

Narýchlo nám tam urobili doskové baráky a strechu zakryli nepremokavou plachtou. Viete si predstaviť to zdesenie vedenia tábora, keď ráno na trojmetrovej late nad strechou bola drevená tabuľa s nápisom: MNÍCHOV nad Váhom. Od polovice augusta nás po turnusoch školili v kláštore v Kostolnej. Aj bez maturity nás lákali na Bohosloveckú fakultu, ktorú študenti opustili po takzvanej Törökovej katolíckej akcii. Odmietli sme a po prepustení domov nás už čakal povolávací lístok do PTP.

Takže žiadna sloboda.

Kdeže. Už na druhý deň som sa mal hlásiť v prešovskej vojenskej nemocnici na „odvod“. Stačili štyri drepy pred kapitánom medicíny a bol som „schopen“. V revolučných časoch totiž netreba predpísanú komisiu podľa zákona. Veď my sme boli mimo zákon. Narukoval som na severomoravskú základňu v úbohej opustenej nemeckej dedinke. Okná maličké ako na drevenici, oblečenie ruské: vojenské košele s pláteným opaskom a akési opotrebované baganče.

Ale ešte stále to nebolo väzenie?

Nie, odtiaľ ma preložili do Plzne

pod „Muničák“. No a tam nás navštevovali priatelia a povzbudzovali nás. Dokonca prišlo aj k ponuke, či by som nechcel ísť na štúdiá do Talianska. Myslel som, že zle počujem. Tak sme s tou „dobrou“ dušou posedeli v parku a dohodli sme potrebné veci. Robil som výkop pre tankové kasárne, dobre som tie jamy pažil, tak som dostal dovolenku 10 dní. Nasmeroval som si to do borovických lesov pri dedine Jány na hraniciach s Rakúskom. A tam sa to dokonale „zamotalo“. Morava bola rozliata až po vonkajšie brehy. Organizátori nepreverili rieku z vlaku do Břeclavy a naleteli na správu z rádia –

vada ponižajetsia. Ale ešte aj tu bola možnosť vrátiť sa do lesov a počkať dva dni. No jeden nevydržal a ráno okľukou išiel na železničnú stanicu a tam ho zaistili. Hraničiari ho dobre „zmastili“ a on im opísal všetko. Mal som síce šancu zmiznúť, no na ceste s kolegom sme našli odpadnutého nitrianskeho vikára. Zatiahli sme ho do lesíka za humnami Jánova a tam sme sa zahrabali pod ihličie. No hraničiarske psy nás vyňuchali a začala sa nová životná epopeja.

Takže koľko vám vymerali?

Semester v Leopoldove, v časti Starý mlyn počas vyšetřovačky, semester v Ilave, semester na Pankráči v Prahe, semester tábor Svornosť v Jáchymove, semester v likvidačnom tábore pre 200 politických „zločincov“ na Hornom Slavkovsku – tábor Barbora a šiesty až desiaty semester v tábore Bytíz pri Přibrami. Tam som dočkal Stalinovu aj Gottwaldovu smrť a skončenie hladu. V tábore začali dávať voľne chlieb. To si neviete predstaviť, ako sa ním väzni „nadžgávali“. Pane, Bože a tie chlebové plyny na „cimrách“. Že sme pri zapálení cigarety nevyleteli do „luftu“...

Eva Hromjáčková

Aká bola grécka humanita?

Vo všeobecnosti sa za vzor demokracie považuje antické Grécko. Dokonca mnohí intelektuáli hovoria o gréckej humanite. Vžitý stereotypy sa veľmi ťažko prekonávajú, najmä, ak vyhovujú politickým režimom. Faktom je, že v antickom Grécku neplatila rovnosť medzi ľuďmi. Nejestvovali individuálne práva, samozrejmosťou boli otroci a ženy mali podradné postavenie v spoločnosti. Z dnešného pohľadu vôbec nemožno hovoriť o humanite antického Grécka. Uverejnená ukážka pochádza z knižky Životopisy slávnych filozofov od Diogena Laertia. Jeho dielo je hlavným prameňom pre dejiny gréckej filozofie.

„Vykonal (Platón) tri cesty na Sicíliu. Prvý raz, aby si obzrel ostrov a krátery na ňom; pri tejto príležitosti sa stretol s Dionysiom, synom Hermokratovým, ktorý bol tyranom na ostrove, a s naliehaním ho požiadala o návštevu. Platón ho však urazil, keď v rozhovore o tyranii tvrdil, že čo je prospešné mocnejšiemu, nie je samo o sebe dobrom, ak onen človek nevyniká cnosťou. Nahnevanej Dionysios mu povedal: ‚Tvoje reči zapáchajú starinou‘, na čo mu zase Platón odvetil: ‚A tvoje tyranie.‘ To nazlostilo tyrana ešte viac a v prvej chvíli ho chcel zbaviť života, potom však na Diónov a Aristomenov príhovor upustil od svojho úmyslu a uspokojil sa s tým, že ho vydal do rúk Spartanovi Pollidovi, ktorý náhodou prišiel v tom čase ako vyslanec na Sicíliu, aby ho predal ako otroka. Ten ho odviedol na Aigínu a tam ho predal. (...) Vravil (Diogenes), že ženy by mali byť spoločné, a neuznávajúc nijaké manželstvo, odporúčal, aby každý súložil s tou ženou, ktorá sa mu dá prehovoriť. Preto bol aj za to, aby deti boli spoločné. (...) Keď sa ho opýtali, čo je u ľudí najkrajšie, povedal: ‚Sloboda slova.‘“

„Humanita“ ateistických režimov

Dinesh D’Souza je bývalým analytikom vnútornej americkej politiky v Bielom dome, autorom mnohých bestsellerov i knižky Kresťanstvo a ateizmus úplne inak, v ktorej skúma argumenty a rétoriku ateistov v súčasnej diskusii o Bohu a kresťanstve. Najznámejším argumentom pri útokoch voči kresťanstvu sú križiacke výpravy a inkvizícia. Autor o nich píše:

„Problém týchto kritikov je v tom, že nesmierne zveličujú zločiny náboženských fanatikov, a zároveň zanedbávajú alebo ospravedlňujú omnoho horšie zločiny fanatikov sekulárnych a ateistických. (...) Križiacke výpravy teda môžeme chápať ako oneskorený, nešikovný a neúspešný pokus poraziť islamský imperializmus. Napriek tomu mali križiacke výpravy význam, pretože v nich Európa bojovala o prežitie. Bez križiackych výprav by sily islamu možno celkom rozvrátili západnú civilizáciu. (...) V kontexte vojnových dejín nemáme žiadny dôvod považovať križiacke výpravy za dejinný zločin svetového významu. (...) Dnešní historici sa zhodujú v tom, že hrôzostrašný obraz

inkvizície je do značnej miery mýtus, ktorý ako prví vybájili politickí nepriatelia Španielska – hlavne anglickí spisovatelia. (...) Najmocnejšie ateistické režimy – komunistické Rusko, komunistická Čína a nacistické Nemecko – v minulom storočí vyhladili astronomické množstvo ľudí. (...) Aj pokiaľ sa zameriame len na veľkú trojku Stalin, Hitler a Mao, musíme konštatovať, že ateistické režimy za jediné storočie vyvraždili cez sto miliónov ľudí. (...) Križiacke výpravy, inkvizícia a procesy s čarodejnicami majú na svedomí spolu asi 200 tisíc mŕtvych. Ak zohľadníme nárast obyvateľstva, zodpovedá to dnešnému jednému miliónu mŕtvych. Napriek tomu kresťanskí vládcovia pozabíjali za päťsto rokov iba jedno percento z počtu, ktorý Hitler, Stalin a Mao stihli povraždiť za pár desiatok rokov. (...) Ateizmus bol v Sovietskom zväze ústredným bodom oficiálnej ideológie, v Číne je oficiálnou doktrínou dodnes. (...) Práve tak i nacizmus bol sekulárnou, protináboženskou filozofiou a hoci sa možno čudovať, mal s komunizmom veľa spoločného. Komunisti chceli dať moc proletariátu a nacisti chceli dať moc panskej rase.“

Popravení

Prieložný Ladislav,

15.9.1923 - 4.1.1949, velezrada

Babík Pavel, 26.1.1924 - 30.1.1953,

velezrada, vyzvedačstvo

Umučení

Rozborová Hedviga,

25.11.1904 - 6.1.1950

Gunár Jozef, 24.7.1923- 19.1.1959

Zabití na úteku

Beniak Vincent,

31.5.1924 - 19.1.1952

Nemeš Dionýz,

18.5.1923 - 27.1.1950

Valaský Ivan,

27.10.1924 - 14.1.1949

Odsúdení nad 10 rokov

Blažo Štefan, odsúdený 12.1.1950 na 20 rokov, Bratislava

Búzková Mária, odsúdená 13.1.1950 na 13 rokov, telesné poškodenie ústavných činiteľov, Bratislava

Remiš Imrich, odsúdený v januári 1951 na 16 rokov, zbehnutie, Bratislava

Semeš Anton, odsúdený 22.1.1952 na 14 rokov, velezrada, zbehnutie, Bratislava

Bulla Daniel, odsúdený 24.1.1950 na 18 rokov, velezrada, Slovenská Ľupča

Pírek Zdeněk, odsúdený 30.1.1950 na 15 rokov, velezrada, Čadca

Oláh Štefan, odsúdený 7.1.1956 na doživotie, velezrada, Košice

Greguš Dezider, odsúdený 11.1.1958 na 10 rokov, vyzvedačstvo, Nitra

Puna Dominik, odsúdený 13.1.1950 na 15 rokov, velezrada, Prešov

Varga Ján, odsúdený 3.1.1950 na 10 rokov, velezrada, Prešov

Kičura Jozef, odsúdený 21.1.1949 na 12 rokov, združovanie proti štátu, poburovanie proti republike, Ľubotín

Đuriš Vincent, odsúdený 27.1.1950 na 12 rokov, velezrada, Dežerice

Klussay Alfred, odsúdený 5.-7. 1. 1956 na 10 rokov, velezrada, Bodrog

Hledík Ferdinand, odsúdený 12.1.1950 na 12 rokov, príprava úkladov, vojenská zrada, Trenčianske Teplice

Králik Štefan, odsúdený 13.1.1950 na 10 rokov, velezrada, Žiar nad Hronom

Csiffáry Štefan, odsúdený 8.1.1949 na 15 rokov, združovanie proti štátu, Žilina

Stacho Štefan, odsúdený v januári 1950 na 12 rokov, Považský Chlmec

Hrtus Peter, odsúdený 27.1.1954 na 15 rokov, velezrada, Rohle

Vavra František, odsúdený 4.1.1952 na 10 rokov, velezrada, Mannheim

Jeník Břetislav, odsúdený 25.1.1925 na 20 rokov, velezrada, poburovanie proti republike, vyzvedačstvo, Denisan Place

Damaška Albert, odsúdený 13.1.1950 na 12 rokov, velezrada, ohrozenie obrany republiky, Povina

Kováč Ladislav, odsúdený 13.1.1950 na 10 rokov, velezrada, Levice

Sleziak Ladislav, odsúdený 10.1.1951 na 16 rokov, velezrada, Rajec.

NAPÍSALI

Čítanie viacerých denníkov a ich konfrontácia pomáha mladému človekovi vypestovať kritického ducha a občiansku vyspelosť, vyjadril sa Svätý Otec Benedikt XVI. pred členmi Observatória mládeže a nakladateľov. Vznik Observatória pred vyše desiatimi rokmi podnietil zjavný úbytok pravidelných čitateľov novin. Čítanie denníkov pritom formuje slobodných občanov v demokratickej spoločnosti, mieni Observatórium, a vďaka podpore sedemnástich talianskych denníkov a tridsiatky finančných ústavov dodáva noviny na talianske univerzity a stredné ško-

ly. Svätý Otec pri audiencii ocenil najmä občiansku a sociálnu hodnotu projektu Denná tlač v triede. Práve mladí ľudia od 16 do 24 rokov totiž podľa poslednej správy OBSE dávajú prednosť internetu pred tlačným papierom. Vyhľadávanie po sieti však vedie k povrchnému čítaniu a nepodnecuje kritické myslenie.

Katolícke noviny,
11.12.2011

Po vydaní série zborníkov venovaných personalistickej filozofii (doteraz 18) som jasnejšie pochopil, čo znamená personalizmus

pre našu kultúru. Uznať, že my ľudia sme osoby a osobnosti schopné vystúpiť zo seba a obetovať sa, je nevyhnutnou podmienkou aby mohlo existovať zmysluplné ľudské spoločenstvo a jeho rast vo vzájomnej dôvere a láske. Strata tohto povedomia znamená stratu slobody a prepadnutie sa do kultúry smrti. Tí, čo vedome popierajú osobný základ človeka a chcú ho redukovať len na individualitu, vedome alebo nevedome tým spolupracujú s architektmi kultúry smrti.

Filozof **Ján Letz**
pre Katolícke noviny, 11.12.2011

Život v komunistickom „raji“ po druhej svetovej vojne

V štátoch s komunistickými vládami namiesto sľubovaného pozemského raja prevládala materiálna nedostatok a duchovná bieda. Vyskytlo sa aj niekoľko obrovských hladomorov, ktoré vyplývali z povahy danej vlády. Takmer neznámy je hladomor v ZSSR v rokoch 1946-1947, hoci si vyžiadal viac obetí, ako koncentračný tábor v Osvienčime počas 2. svetovej vojny.

Život pre 95 percent obyvateľstva sa po vojne stal ešte ťažším, ako počas vojny. V septembri 1946 ceny za chlieb, ktorý sa dával na prídel a v nedostatočnom množstve, sa zvýšili dvojnásobne; kilogram ražného chleba stál 3 ruble a 40 kopejok, kilogram pšeničného chleba 5 rubľov. Na druhej strane mzdy bežných ľudí poklesli a mzdy nomenklatúry v auguste 1947 výrazne vzrástli. Učitelia a lekári zarábali priemerne 180 rubľov mesačne, mladí robotníci 200, radoví policajti 330 rubľov, poprední robotníci 800 rubľov, riaditelia štátnych podnikov 900 rubľov, bežní ministri 5 000 - 6 000 rubľov, ministri vo vojenských rezortoch vyše 8000 rubľov. Na rozdiel od bežných ľudí príslušníci tej 5 percentnej nomenklatúry dostávali osobitný prídel rôznych tovarov z uzavretých stredísk. Napríklad mydlo, cigarety a tri fľaše

Medzi obeťami Stalinovej povojnovej politiky boli najčastejšie deti.

Foto archív autora

alkoholu mesačne. Najhoršia bola situácia roľníkov: pracovný deň sa oceňoval na 30 kopejok. Ľudia prežívali vďaka záhumienkom o rozlohe 15 árov na rodinu. No zaťažovali ich vysokými daňami a povinnými pôžičkami, ktoré tvorili 40 percent ich tak veľmi nízkeho príjmu. Preto milióny ľudí z dedín utiekali do miest.

Bieda v r. 1946 -1947 došla až do hladomoru. Bol vyvolaný prípravou Stalina na vojnu so Západom. Kvôli tomu sa zvyšovala zásoba obilia vo vojsku. Hoci v roku 1946 bola zlá úroda, roľníkom sa odobralo viac obilia, ako v predchádzajúcom roku, až 47 percent. Z odobratých 17, 5

milióna ton sa 4, 8 mil. ton odovzdalo do štátnych zásob a 1, 1 mil. ton bolo predaných do zahraničia. Celkové zásoby vo vojsku vo februári 1947 tvorili 10 miliónov ton, o 2 milióny ton viac, ako pred rokom.

Hladomor zachvátil hlavne vidiek, a to najmä južné oblasti. Hladomoru by sa bolo dalo predísť, ak by ZSSR nevyvážala obilie, alebo ak by sa uvoľňovalo zo štátnych rezerv, kde hnilo. Ľudia sa snažili zachrániť pestovaním zemiakov, alebo krádežami, za ktoré sa prísne trestalo. Preto väzenia sa rýchle prepĺnili. Vyskytli sa aj prípady ľudožrúctva.

Informácie o hladomore sa predovšetkým v ZSSR tajili. Ľudia si mysleli, že hladomor je len v ich oblasti. Cenzúra zachytávala listy o hlade, ktoré boli určené vojakom. Lekári zomrelým uvádzali iné príčiny smrti, než aké boli v skutočnosti. Štatistiky úmrtnosti sa falšovali. Kým v roku 1946 ešte stranické vedenie štátu povolilo pomoc zo zahraničia, v roku 1947 bola zakázaná a správy o hlade v ZSSR sa označili za „nezodpovednú propagandu“.

Odhaduje sa, že priamo hlad bol príčinou smrti 1 milióna ľudí a na choroby spojené s hladom (napríklad na týfus) ďalší milión.

Peter Bielik

Aktivity Predsedníctva PV ZPKO

■ **Ústav pamäti národa** na svojom zasadnutí 5. decembra 2011 na návrh členov Správnej rady ÚPN Arpáda Tarnóczyho a Antona Malackého vyhlásil verejnú súťaž na sochársko-architektonický návrh. Ide o umiestnenie pamätníka venovaného pamiatke obetí komunistickej totality rokov 1944-1989.

■ **Predseda organizácie A.Tarnóczy a podpredsedníčka A.Fodorová** navštívili 7.decembra 2011 Ministerstvo kultúry SR na pozvanie ministra Daniela Krajcera. Stretnutie sa uskutočnilo za účelom prerokovania žiadosti o finančnú pomoc na zabezpečenie rekonštrukcie pamätníka na bratislavskom Ružinovskom cintoríne.

■ **Na Krajskom súde v Banskej Bystrici** bola 15. decembra 2011 o 13,30 hod. odhalená pamätná tabuľa politickým väzňom. Za vedenie organizácie sa zúčastnil RNDr. Peter Bielik, príhovor predniesla Margita Zimanová.

■ **JUDr. Július Porubský a JUDr. Ján Kovačovský** podali informácie o pokračovaní zabezpečenia projektovej dokumentácie na rekonštrukciu pamätníka v Ružinovskom cintoríne.

■ **Vedenie organizácie rozhodlo, že bude zvolaná Republiková rada** – všetkých predsedov regionálnych rád. Uskutoční sa 18. januára 2012 o 10,00 hod. v ústredí PV ZPKO v Bratislave.

PRIPOMÍNAME SI

V októbri 2011 sa dožil významného životného jubilea 91 rokov dlhoročný člen PV ZPKO žijúci v Amerike **Ladislav Schvacho**.

Životného jubilea 82 rokov sa 7.11.2011 dožil **Jozef Boháček** z Košíc.

Životné jubileum 84 rokov oslávil 29.11.2011 **Štefan Šimúth** z Košíc.

Do ďalších rokov prajeme jubilantom veľa dobrého zdravia a predsedu PV ZPKO Arpád Tarnóczy sa za oneskorené gratulácie ospravedlňuje.

V januári si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov.

50 rokov

Zlatinský Pavol, Uľany nad Žitavou 22.1.1962
 Hošťák Lubomír, Dobrá 20.1.1962
 Furda Vladimír, Tašuľa 23.1.1962
 Ing.Dobrodej Pavol, Ružomberok 25.1.1962

55 rokov

Hradiský Jozef, Levoča 8.1.1957
 Stanová Beata, Žilina 10.1.1957
 Vojtikevičová Anna MUDr., Žilina 7.1.1957

60 rokov

Kovacs Peter, Poprad 30.1.1952

65 rokov

Jajcajová Marta, Bratislava 25.1.1947
 Vrábel Juraj, Sabinov 13.1.1947
 Onderková Mária, Humenné 14.1.1947

70 rokov

Balážová Ružena, Sereď 1.1.1942
 Timko Jozef, Poprad 5.1.1942

80 rokov

Ištók Jozef, Košice 27.1.1932

Trník Ján, B. Bystrica 12.1.1932
 Masár Ivan, Trenčianska Teplá 6.1.1932
 Lauková Helena, Sv. Anton 7.1.1932
 Danko Pavol, Ružomberok 12.1.1932
 Ing.Okál Michal, Hubová 19.1.1932

81rokov

Plaštiaková Mária, Nitra 2.1.1931
 Ihradská Anna, Banský Studenec 23.1.1931

82 rokov

Semeš Anton, Bratislava 30.1.1930
 Daňová Mária, Topoľčany 27.1.1930
 Prochádzková Zuzana, B. Bystrica 13.1.1930

Surový Ján, Plavisko 1.1.1930

83 rokov

Tomášková Františka, Záhorská Ves 14.1.1929
 Korba Jozef, Hnilčík 19.1.1929
 Laucký Gustáv, Bratislava 5.1.1929

84 rokov

Janšová Elena, B. Bystrica 29.1.1928

Svetlíková Mária, B. Bystrica 2.1.1928
 Lavo Pavel, Nitra 13.1.1928

85 rokov

Molnárová Otilia, Bratislava 29.1.1927
 Lacková Emília, Bratislava 24.1.1927

86 rokov

Strašíťák Augustín, Šenkvice 23.1.1926
 Tránska Otilia, Trenčín 16.1.1926

87 rokov

Atalovič Jozef, Červeník 1.1.1925

91 rokov

Juríčková Mária, Bratislava 11.1.1921

92 rokov

David Ján, Dolný Kubín 19.1.1920

93 rokov

Strieborná Mária, Bratislava 31.1.1919

Ústredie a redakcia jubilantom srdečne blahoželajú.

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Ing.Belica František, Bratislava 18 EUR
 MUDr. Morávek Alexander, Prievidza 10 EUR
 Šumichrast Vladimír, Trenčín 20 EUR
 Hrnčár Ondrej, Trenčín 20 EUR
 Hošťáková Helena, Trenčianska Teplá – Dobrá 10 EUR
 Daňo Štefan, Slávnica 3 EUR
 Ponechal Ernest, Teplička nad Váhom 13 EUR
 Žáčik Július, Topoľčany 3 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie.

STALO SA

1. januára 1993 Slovenská republika vošla do života ako nezávislý samostatný štát s úplnou a pôvodnou štátnou suverenitou. Hneď po vyhlásení ju uznalo 91 štátov a bola prijatá do OSN ako 180. členský štát.

2. januára 1951 bol za tajného biskupa na Slovensku vysvätený 27-ročný jezuitský novokňaz Pavol Hnilica.

Vysvätil ho rožňavský biskup Dr. Róbert Pobožný.

6. januára 1983 pápež Ján Pavol II. vysvätil rektora Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda Ríme Mons. Dominika Hrušovského za biskupa.

8. januára 1950 zomrel banskobystrický biskup Andrej Škrábik.

15. januára 1848 prehovoril na Uhorskem sneme v Bratislave Ľudovít Štúr o jazykových právach Slovákov.

Ústredný národný výbor v Bratislave.

Značka: III-463/0332-B/1952

V Bratislave dňa 27.11.1952.

Vec: Výmer.

Titl.

**Apolonia Z e l m a n o v á, syn Juraj, dcéra Mária a Soňa
B r a t i s l a v a.
Vajnorská 11/C.**

Podľa ustanovení § 11 ods. 1 a 27 ods. 1 zákona č. 138/48 Sb. zrušujem Vašu smluvu o užívaní bytu v Bratislave, ulica Vajnorská 11/C. číslo ..... s okamžitou platnosťou.

Ústredný národný výbor v Bratislave na základe zmocnenia Poverenictvom vnútra určuje Vám trvalé bydlisko obec Nová Ves číslo domu 43., okres Modrý Kameň. Kľúče od Vášho nového bytu Vám odovzdá tamojší Miestny národný výbor.

Doterajší byt ste povinný vpustiť do 2.12. 1952.

Od odôvodnenia tohoto výmeru opúšťam podľa § 70 ods. 2 zákona č. 8/1928 Sb.

Proti tomuto výmeru môžete podať do 14 dní odvolanie na KNV v Bratislave cestou tunajšieho úradu. Odvolanie však nemá odkladného účinku.

Predseda:

1/c ÚNV

1/c PV

1/c MNV v Novej Vsi.